

محمد هاشم رستمی

معادله های مثلثاتی

حل معادله های غیر ساده ی مثلثاتی

اشاره

در شماره ی قبل درباره ی حل معادله های غیر ساده ی مثلثاتی بحث شد، اینک ادامه ی مطلب را در بخش نهم پی می گیریم:

دستور بیوش

یکی از روش های انتخاب مجهول کمکی برای معادله های غیر ساده ی مثلثاتی یک مجهولی، به ویژه معادله های غیر کلاسیک، یعنی معادله هایی که صورت (فرم) و راه حل مشخصی ندارند، استفاده از قاعده ی بیوش است. در این قاعده، اگر مجهول معادله ی مثلثاتی، x یا مضربی از x باشد، برای حل آن چند حالت خواهیم داشت. اگر در معادله های مثلثاتی داده شده:

۱. کمان x را به $(-x)$ تبدیل کنیم و معادله تغییر نکند، $\cos x$ را مجهول کمکی قرار می دهیم.
۲. کمان x را به $(\pi - x)$ تبدیل کنیم و معادله تغییر نکند، $\sin x$ را مجهول کمکی قرار می دهیم.
۳. کمان x را به $(\pi + x)$ تبدیل کنیم و معادله تغییر نکند،

$\operatorname{tg} x$ را مجهول کمکی قرار می دهیم.

۴. کمان x را به $(-x)$ ، $(\pi - x)$ و $(\pi + x)$ تبدیل کنیم و در هر سه حالت، معادله ی مثلثاتی تغییر نکند، هر یک از سه تابع مثلثاتی $\cos x$ ، $\sin x$ و یا $\operatorname{tg} x$ را می توانیم به عنوان مجهول کمکی اختیار کنیم. همچنین، برای پائین آوردن درجه ی معادله، می توان $\cos 2x$ را که با هر سه تبدیل نام برده بدون تغییر می ماند، مجهول کمکی قرار داد.

۵. کمان x را به $(-x)$ ، $(\pi - x)$ و $(\pi + x)$ تبدیل کنیم و معادله تغییر نکند، می توانیم $\operatorname{tg} \frac{x}{2}$ را مجهول کمکی قرار دهیم. مثال ۱. معادله ی $\cot gx = \frac{3}{\sin x} + \frac{4}{\cot gx}$ را حل کنید. حل: با تبدیل x به $(\pi - x)$ و $(\pi + x)$ ، معادله تغییر می کند؛ زیرا داریم:

$$\cos x = -\frac{1}{2} = -\cos \frac{\pi}{3} = \cos(\pi - \frac{\pi}{3}) = \cos \frac{2\pi}{3}$$

$$\Rightarrow x = 2k\pi \pm \frac{2\pi}{3} \quad \text{جواب کلی معادله}$$

نکته: دامنه‌ی تعریف معادله‌ی داده شده به صورت زیر است:

$$\left\{ x \in \mathbb{R} \mid x \neq k\pi, x \neq k\pi + \frac{\pi}{2} \right\}$$

بنابراین هر دو جواب $x = 2k\pi - \frac{2\pi}{3}$ و $x = 2k\pi + \frac{2\pi}{3}$

قابل قبول هستند. به طور کلی، برای تعیین جواب‌های یک معادله اعم از معادله‌ی جبری یا معادله‌ی مثلثاتی، باید به دامنه‌ی تعریف آن توجه داشته باشیم و در صورت وجود جواب‌های غیر قابل قبول، آن‌ها را از مجموعه جواب‌های به دست آمده حذف کنیم.

مثال ۲. معادله‌ی $\cos 2x = 1 + \sqrt{2} \sin 3x$ را حل کنید.
حل: با تبدیل x به $(-x)$ یا $(\pi+x)$ ، این معادله تغییر می‌کند، زیرا داریم:

$$x \rightarrow (-x) \Rightarrow 1 + \sqrt{2} \sin(-3x) = \cos(-2x)$$

$$\Rightarrow 1 - \sqrt{2} \sin 3x = \cos 2x$$

$$x \rightarrow (\pi+x) \Rightarrow 1 + \sqrt{2} \sin(3\pi+3x) = \cos(2\pi+2x)$$

$$\Rightarrow 1 + \sqrt{2} \sin 3x = \cos 2x$$

اما با تبدیل x به $(\pi-x)$ ، معادله تغییر نمی‌کند، زیرا داریم:

$$x \rightarrow (\pi-x) \Rightarrow 1 + \sqrt{2} \sin(3\pi-3x) = \cos(2\pi-2x)$$

$$\Rightarrow 1 + \sqrt{2} \sin 3x = \cos 2x$$

بنابراین $\sin x$ را مجهول کمکی قرار می‌دهیم. یعنی تمام تابع‌های مثلثاتی موجود در معادله را برحسب $\sin x$ می‌نویسیم. داریم:

$$1 + \sqrt{2} \sin 3x = \cos 2x \Rightarrow 1 + \sqrt{2}(3 \sin x - 4 \sin^3 x) =$$

$$1 - 2 \sin^2 x \Rightarrow 3\sqrt{2} \sin x - 4\sqrt{2} \sin^3 x + 2 \sin^2 x = 0$$

$$\Rightarrow -\sin x(4\sqrt{2} \sin^2 x - 2 \sin x - 3\sqrt{2}) = 0$$

با فرض $\sin x = y$ خواهیم داشت:

$$x \rightarrow \pi - x \Rightarrow \frac{4}{\sin(\pi-x)} + \frac{3}{\cot g(\pi-x)} =$$

$$\cot g(\pi-x) \Rightarrow \frac{4}{\sin x} - \frac{3}{\cot g x} = -\cot g x$$

$$x \rightarrow \pi + x \Rightarrow \frac{4}{\sin(\pi+x)} + \frac{3}{\cot g(\pi+x)} =$$

$$\cot g(\pi+x) \Rightarrow \frac{-4}{\sin x} + \frac{3}{\cot g x} = \cot g x$$

اما با تبدیل x به $(-x)$ ، معادله تغییر نمی‌کند، زیرا داریم:

$$x \rightarrow (-x) \Rightarrow \frac{4}{\sin(-x)} + \frac{3}{\cot g(-x)} = \cot g(-x)$$

$$\Rightarrow \frac{-4}{\sin x} - \frac{3}{\cos x} = -\cot g x$$

$$\Rightarrow \frac{4}{\sin x} + \frac{3}{\cot g x} = \cot g x$$

بنابراین برای حل این معادله، $\cos x$ را مجهول کمکی قرار می‌دهیم. یعنی در صورت امکان معادله‌ی داده شده را ساده می‌کنیم و آن گاه تمام نسبت‌های مثلثاتی موجود در آن را برحسب $\cos x$ می‌نویسیم، داریم:

$$\frac{4}{\sin x} + \frac{3 \sin x}{\cos x} - \frac{\cos x}{\sin x} = 0 \Rightarrow$$

$$\frac{4 \cos x + 3 \sin^2 x - \cos^2 x}{\sin x \cos x} = 0$$

$$\Rightarrow 4 \cos x + 3(1 - \cos^2 x) - \cos^2 x = 0 \Rightarrow$$

$$-4 \cos^2 x + 4 \cos x + 3 = 0 \Rightarrow$$

$$4 \cos^2 x - 4 \cos x - 3 = 0$$

اکنون فرض می‌کنیم $\cos x = y$ باشد، خواهیم داشت:

$$4y^2 - 4y - 3 = 0 \Rightarrow y = \frac{+2 \pm \sqrt{4+12}}{4} = \frac{2 \pm 4}{4} \Rightarrow$$

$$y = -\frac{1}{2} \text{ و } y = \frac{3}{2} > 1$$

جواب $y = \frac{3}{2}$ قابل قبول نیست، زیرا $1 \leq y = \cos x \leq 1$

است. بنابراین برای جواب قابل قبول $y = -\frac{1}{2}$ داریم:

$$\begin{aligned} 2 \cos x + \cos 3x &= 2 \sin 3x \\ \Rightarrow 2 \cos x + 4 \cos^3 x - 3 \cos x &= 2(3 \sin x - 4 \sin^3 x) \\ \Rightarrow 4 \cos^3 x - 6 \sin x + 8 \sin^3 x &= 0 \end{aligned}$$

با فرض $\cos x \neq 0$ یعنی $x \neq k\pi + \frac{\pi}{2}$ ، طرفین معادله‌ی

بالا را بر $\cos^3 x$ تقسیم می‌کنیم. داریم:

$$\begin{aligned} \frac{4 \cos^3 x}{\cos^3 x} - \frac{6 \sin x}{\cos^3 x} + \frac{8 \sin^3 x}{\cos^3 x} &= 0 \\ \Rightarrow 4 - 6 \operatorname{tg} x (1 + \operatorname{tg}^2 x) + 8 \operatorname{tg}^3 x &= 0 \end{aligned}$$

$$\Rightarrow 2 \operatorname{tg}^3 x - 6 \operatorname{tg} x + 4 = 0 \Rightarrow \operatorname{tg}^3 x - 3 \operatorname{tg} x + 2 = 0$$

حال فرض می‌کنیم $\operatorname{tg} x = y$ باشد، خواهیم داشت:

$$y^3 - 3y + 2 = 0; (1 - 3 + 2) = 0$$

مجموع ضرایب‌های این معادله برابر صفر است، پس یکی از جواب‌های آن $y = 1$ و معادله بر $y - 1$ بخش پذیر است. خواهیم داشت:

$$y^3 - 3y + 2 = (y - 1)(y^2 + y - 2) = 0$$

$$\Rightarrow y - 1 = 0 \Rightarrow y = 1 \text{ و } y^2 + y - 2 = 0 \Rightarrow y = 1 \text{ و } y = -2$$

بنابراین، معادله یک ریشه‌ی مضاعف $y = 1$ و یک ریشه‌ی ساده‌ی $y = -2$ دارد که هر دو قابل قبول هستند، بنابراین داریم:

$$y = 1 \Rightarrow \operatorname{tg} x = 1 = \operatorname{tg} \frac{\pi}{4} \Rightarrow x = k\pi + \frac{\pi}{4}$$

$$y = -2 \Rightarrow \operatorname{tg} x = -2$$

$$x = k\pi + \operatorname{Arctg}(-2)$$

نکته: جواب‌های معادله با شرط $x \neq k\pi + \frac{\pi}{2}$

سازگارند.

مثال ۴. معادله‌ی $2 \sin x \sin 3x = 1$ را حل کنید.

حل: با تبدیل x به $(-x)$ ، $(\pi - x)$ و $(\pi + x)$ ، این معادله تغییر نمی‌کند، زیرا داریم:

$$x \rightarrow (-x) \Rightarrow 2 \sin(-x) \sin(-3x) = 1$$

$$\Rightarrow 2(-\sin x)(-\sin 3x) = 1 \Rightarrow 2 \sin x \sin 3x = 1$$

$$x \rightarrow (\pi - x) \Rightarrow 2 \sin(\pi - x) \sin(2\pi - 3x) = 1$$

$$\Rightarrow 2 \sin x \sin 3x = 1$$

$$x \rightarrow (\pi + x) \Rightarrow 2 \sin(\pi + x) \sin(2\pi + 3x) = 1$$

$$\Rightarrow 2(-\sin x)(-\sin 3x) = 1 \Rightarrow 2 \sin x \sin 3x = 1$$

$$-y(4\sqrt{2}y^2 - 2y - 3\sqrt{2}) = 0 \Rightarrow -y = 0 \Rightarrow y = 0,$$

$$4\sqrt{2}y^2 - 2y - 3\sqrt{2} = 0 \Rightarrow$$

$$y = \frac{1 \pm \sqrt{1 + 24}}{4\sqrt{2}} = \frac{1 \pm 5}{4\sqrt{2}} \Rightarrow$$

$$y = \frac{6}{4\sqrt{2}} = \frac{3\sqrt{2}}{4} \equiv \frac{4/2}{4} > 1$$

غیرقابل قبول

$$y = \frac{-4}{4\sqrt{2}} = \frac{-\sqrt{2}}{2} \text{ قابل قبول}$$

از آن جا داریم:

$$y = 0 \Rightarrow \sin x = 0 \Rightarrow x = k\pi \text{ و}$$

$$y = \frac{-\sqrt{2}}{2} \Rightarrow \sin x = -\frac{\sqrt{2}}{2} = -\sin \frac{\pi}{4} = \sin(-\frac{\pi}{4})$$

$$\Rightarrow x = 2k\pi - \frac{\pi}{4}$$

و

$$x = 2k\pi + \pi - (\frac{-\pi}{4}) \text{ یا } x = 2k\pi + \frac{5\pi}{4}$$

نکته: با توجه به این که دامنه‌ی تعریف معادله‌ی داده شده، \mathbb{R} یعنی مجموعه‌ی اعداد حقیقی است، هر سه جواب کلی به دست آمده قابل قبول هستند.

مثال ۳. معادله‌ی $2 \cos x + \cos 3x = 2 \sin 3x$ را حل

کنید.

حل: با تبدیل x به $(-x)$ و $(\pi - x)$ ، این معادله تغییر می‌کند،

زیرا داریم:

$$x \rightarrow (-x) \Rightarrow 2 \cos(-x) + \cos(-3x) = 2 \sin(-3x)$$

$$\Rightarrow 2 \cos x + \cos 3x = -2 \sin 3x$$

$$x \rightarrow (\pi - x) \Rightarrow 2 \cos(\pi - x) + \cos(2\pi - 3x) = 2 \sin(2\pi - 3x)$$

$$\Rightarrow -2 \cos x - \cos 3x = 2 \sin 3x$$

اما با تبدیل x به $(\pi + x)$ ، معادله تغییر نمی‌کند، زیرا

داریم:

$$x \rightarrow \pi + x \Rightarrow 2 \cos(\pi + x) + \cos(2\pi + 3x) = 2 \sin(2\pi + 3x)$$

$$\Rightarrow -2 \cos x - \cos 3x = -2 \sin 3x \Rightarrow$$

$$2 \cos x + \cos 3x = 2 \sin 3x$$

بنابراین $\operatorname{tg} x$ را مجهول کمکی قرار می‌دهیم. یعنی پس از

ساده کردن معادله، تمام تابع‌های مثلثاتی موجود در معادله

را بر حسب $\operatorname{tg} x$ می‌نویسیم. داریم:

بنابراین، $\operatorname{tg} \frac{x}{y}$ را مجهول کمکی قرار می‌دهیم. یعنی تابع‌های مثلثاتی موجود در معادله را بر حسب $\operatorname{tg} \frac{x}{y}$ می‌نویسیم. داریم:

$$\sin x - 2 \cos x = 1 \Rightarrow \frac{2 \operatorname{tg} \frac{x}{y}}{1 + \operatorname{tg}^2 \frac{x}{y}} - \frac{2(1 - \operatorname{tg}^2 \frac{x}{y})}{1 + \operatorname{tg}^2 \frac{x}{y}} = 1$$

$$\Rightarrow 2 \operatorname{tg} \frac{x}{y} - 2 + 2 \operatorname{tg}^2 \frac{x}{y} = 1 + \operatorname{tg}^2 \frac{x}{y} \Rightarrow \operatorname{tg}^2 \frac{x}{y} + 2 \operatorname{tg} \frac{x}{y} - 3 = 0$$

حال فرض می‌کنیم $\operatorname{tg} \frac{x}{y} = y$ باشد، خواهیم داشت:

$$y^2 + 2y - 3 = 0 \Rightarrow y = 1, y = -3$$

هر دو جواب قابل قبولند، بنابراین داریم:

$$y = 1 \Rightarrow \operatorname{tg} \frac{x}{y} = 1 = \operatorname{tg} \frac{\pi}{4} \Rightarrow \frac{x}{y} = k\pi + \frac{\pi}{4} \Rightarrow x = 2k\pi + \frac{\pi}{2}$$

$$y = -3 \Rightarrow \operatorname{tg} \frac{x}{y} = -3 \Rightarrow x = 2k\pi + 2 \operatorname{Arctg}(-3)$$

نکته: معادله‌ی $\sin x - 2 \cos x = 1$ ، کلاسیک نوع اول است که روش بالا یکی از روش‌های حل آن است.

مثال ۶. معادله‌ی $\sin^2 x + \cos^2 x = 1$ را حل کنید.

حل: با تبدیل x به $(-x)$ ، $(\pi - x)$ و $(\pi + x)$ ، این معادله تغییر

می‌کند. چرا؟ بنابراین می‌توانیم $\operatorname{tg} \frac{x}{y}$ را مجهول کمکی قرار دهیم. خواهیم داشت:

$$\left(\frac{2 \operatorname{tg} \frac{x}{y}}{1 + \operatorname{tg}^2 \frac{x}{y}}\right)^2 + \left(\frac{1 - \operatorname{tg}^2 \frac{x}{y}}{1 + \operatorname{tg}^2 \frac{x}{y}}\right)^2 = 1 \Rightarrow$$

پس از ساده کردن این معادله خواهیم داشت:

$$4 \operatorname{tg}^2 \frac{x}{y} - 2 \operatorname{tg}^4 \frac{x}{y} - 6 \operatorname{tg}^2 \frac{x}{y} + 4 = 0 \Rightarrow$$

$$2 \operatorname{tg}^2 \frac{x}{y} - \operatorname{tg}^4 \frac{x}{y} - 2 \operatorname{tg}^2 \frac{x}{y} + 4 = 0$$

حال با فرض $\operatorname{tg} \frac{x}{y} = y$ داریم:

$$4y^2 - y^4 - 2y^2 + 4 = 0 \Rightarrow y^2(4y - y^2 - 2) = 0$$

$$y^2 = 0 \Rightarrow y = 0, 4y - y^2 - 2 = 0 \Rightarrow y^2 - 4y + 2 = 0$$

بنابراین هر یک از تابع‌های $\cos x$ یا $\sin x$ یا $\operatorname{tg} x$ را می‌توان مجهول کمکی قرار داد. اما بهتر است $\cos 2x$ را مجهول کمکی بگیریم. برای این کار چنین عمل می‌کنیم:

$$2 \sin x \cos 3x = 1 \Rightarrow \cos(x - 3x) - \cos(x + 3x) = 1$$

$$\Rightarrow \cos(-2x) - \cos 4x = 1 \Rightarrow \cos 2x - \cos 4x = 1$$

$$\Rightarrow \cos 2x - (2 \cos^2 2x - 1) = 1 \Rightarrow -2 \cos^2 2x + \cos 2x = 0$$

با فرض $\cos 2x = y$ داریم:

$$-2y^2 + y = 0 \Rightarrow y(-2y + 1) = 0 \Rightarrow y = 0, y = \frac{1}{2}$$

هر دو جواب قابل قبول هستند، زیرا y به بازه‌ی $[-1, +1]$ تعلق دارد. بنابراین داریم:

$$y = 0 \Rightarrow \cos 2x = 0 \Rightarrow 2x = k\pi + \frac{\pi}{2} \Rightarrow x = \frac{k\pi}{2} + \frac{\pi}{4}$$

$$y = \frac{1}{2} \Rightarrow \cos 2x = \frac{1}{2} = \cos \frac{\pi}{3} \Rightarrow 2x = 2k\pi \pm \frac{\pi}{3} \Rightarrow x = k\pi \pm \frac{\pi}{6}$$

نکته:

$$\sin a \sin b = \frac{1}{2} [\cos(a - b) - \cos(a + b)]$$

است. بنابراین:

$$\sin x \sin 3x = \frac{1}{2} [\cos(x - 3x) - \cos(x + 3x)]$$

$$= \frac{1}{2} [\cos(-2x) - \cos 4x]$$

اما $\cos(-2x) = \cos 2x$ بنابراین:

$$\sin x \sin 3x = \frac{1}{2} (\cos 2x - \cos 4x)$$

۲. چون $\cos 2x = y$ فرض شده است، پس دامنه‌ی

تغییرات y بازه‌ی $[-1, +1]$ است.

۳. با استفاده از اتحاد $\cos 2\alpha = 2 \cos^2 \alpha - 1$ ، داریم:

$$\cos 4x = 2 \cos^2 2x - 1$$

مثال ۵. معادله‌ی $\sin x - 2 \cos x = 1$ را حل کنید.

حل: با تبدیل x به $(-x)$ ، $(\pi - x)$ و $(\pi + x)$ ، این معادله تغییر

می‌کند، زیرا داریم:

$$x \rightarrow (-x) \Rightarrow \sin(-x) - 2 \cos(-x) = 1 \Rightarrow -\sin x - 2 \cos x = 1$$

$$x \rightarrow (\pi - x) \Rightarrow \sin(\pi - x) - 2 \cos(\pi - x) = 1 \Rightarrow \sin x + 2 \cos x = 1$$

$$x \rightarrow (\pi + x) \Rightarrow \sin(\pi + x) - 2 \cos(\pi + x) = 1 \Rightarrow -\sin x + 2 \cos x = 1$$

$$1 + \cos 2x + \cos x + \cos 3x = 0$$

$$\Rightarrow 2 \cos^2 x + 2 \cos \frac{x+3x}{2} \cos \frac{x-3x}{2} = 0$$

$$2 \cos^2 x + 2 \cos 2x \cos x = 0 \Rightarrow 2 \cos x (\cos x + \cos 2x) = 0$$

$$\Rightarrow 2 \cos x \times 2 \cos \frac{x+2x}{2} \cos \frac{x-2x}{2} = 0$$

$$\Rightarrow 4 \cos x \cos \frac{3x}{2} \cos \frac{x}{2} = 0$$

$$\Rightarrow \cos x = 0 \Rightarrow x = k\pi + \frac{\pi}{2}$$

$$\cos \frac{3x}{2} = 0 \Rightarrow \frac{3x}{2} = k\pi + \frac{\pi}{2} \Rightarrow x = \frac{2k\pi}{3} + \frac{\pi}{3}$$

$$\cos \frac{x}{2} = 0 \Rightarrow \frac{x}{2} = k\pi + \frac{\pi}{2} \Rightarrow x = 2k\pi + \pi$$

مثال ۳. معادله ی $\cos 2x + \cos \frac{x}{2} = 0$ را حل کنید.

حل: این معادله را به یک معادله ی ساده ی مثلثاتی تبدیل

می کنیم. داریم:

$$\cos 2x + \cos \frac{x}{2} = 0 \Rightarrow \cos 2x = -\cos \frac{x}{2} = \cos\left(\pi - \frac{x}{2}\right) \Rightarrow$$

$$2x = 2k\pi \pm \left(\pi - \frac{x}{2}\right) \Rightarrow 2x = 2k\pi + \pi - \frac{x}{2}, 2x = 2k\pi - \pi + \frac{x}{2}$$

$$\Rightarrow x = \frac{4k\pi}{5} + \frac{2\pi}{5}, x = \frac{4k\pi}{3} + \frac{2\pi}{3}$$

مثال ۴. معادله ی $\sin^6 x + \cos^6 x = \frac{1}{4}$ را حل کنید.

حل: می دانیم که $\sin^6 x + \cos^6 x = 1 - 3 \sin^2 x \cos^2 x$ و

$$\sin x \cos x = \frac{1}{2} \sin 2x \text{ است. بنابراین داریم:}$$

$$1 - 3 \sin^2 x \cos^2 x = \frac{1}{4} \Rightarrow 1 - 3 \left(\frac{1}{2} \sin 2x\right)^2 = \frac{1}{4}$$

$$\Rightarrow \frac{-3}{4} \sin^2 2x = \frac{-3}{4}$$

$$\Rightarrow \sin^2 2x = 1 \Rightarrow \frac{1 - \cos 4x}{2} = 1 \Rightarrow 1 - \cos 4x = 2 \Rightarrow$$

$$\cos 4x = -1 = \cos \pi \Rightarrow 4x = 2k\pi + \pi \Rightarrow x = \frac{k\pi}{2} + \frac{\pi}{4}$$

مجموع ضریب های این معادله مساوی صفر است. بنابراین یک جواب آن $y = 1$ و معادله بر $y - 1$ بخش پذیر است. داریم:

$$y^4 - 4y + 3 = (y-1)(y^3 + y^2 + y - 3) = 0$$

$$\Rightarrow y - 1 = 0 \Rightarrow y = 1, y^3 + y^2 + y - 3 = 0, 1 + 1 + 1 - 3 = 0$$

مجموع ضریب های این معادله نیز صفر است. پس یکی از جواب های آن $y = 1$ و معادله بر $y - 1$ بخش پذیر است. داریم:

$$y^3 + y^2 + y - 3 = (y-1)(y^2 + 2y + 3) = 0$$

$$\Rightarrow y - 1 = 0 \Rightarrow y = 1, y^2 + 2y + 3 = 0,$$

$$\Delta' = 1 - 3 = -2 < 0 \text{ ریشه ندارد.}$$

بنابراین، جواب های به دست آمده برای y که همه قابل قبول هستند، عبارتند از: $y = 1$ و $y = 0$. از آن جا خواهیم داشت:

$$y = 0 \Rightarrow \operatorname{tg} \frac{x}{2} = 0 \Rightarrow \frac{x}{2} = k\pi \Rightarrow x = 2k\pi$$

$$y = 1 \Rightarrow \operatorname{tg} \frac{x}{2} = 1 = \operatorname{tg} \frac{\pi}{4} \Rightarrow \frac{x}{2} = k\pi + \frac{\pi}{4} \Rightarrow x = 2k\pi + \frac{\pi}{2}$$

نکته ی مهم: علاوه بر قاعده ی بیوش که یک روش کلی برای حل معادله های غیر ساده ی مثلثاتی است، در بسیاری از موارد، روش های دیگری برای حل آن ها وجود دارد که راه حل های بسیار جالب و سریع تری به دست می دهند. برخی از این روش ها و مثال هایشان را قبلاً دیدید. اینک به چند مثال دیگر توجه کنید:

مثال ۱. معادله ی $\sin^2 x + 2 \cos 2x = \frac{1}{2}$ را حل کنید.

حل: با استفاده از اتحاد $\sin^2 x = \frac{1 - \cos 2x}{2}$ داریم:

$$\frac{1 - \cos 2x}{2} + 2 \cos 2x = \frac{1}{2} \Rightarrow 1 - \cos 2x + 4 \cos 2x = 1 \Rightarrow 3 \cos 2x = 0 \Rightarrow \cos 2x = 0 \Rightarrow 2x = k\pi + \frac{\pi}{2} \Rightarrow x = \frac{k\pi}{2} + \frac{\pi}{4}$$

مثال ۲. معادله ی $1 + \cos x + \cos 2x + \cos 3x = 0$

حل کنید.

حل: با استفاده از دستور

$$\cos p + \cos q = 2 \cos \frac{p+q}{2} \cos \frac{p-q}{2}$$

$$\text{و } 2 \cos^2 x = 1 + \cos 2x \text{ داریم:}$$